

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU AKADEMIKA BORISA PATERNUJA

Morda je nekoliko nenavadno, a naj bo: začel bom z mladostnim spominom. Na začetku prvega povojnega šolskega leta – 1945/46 – so kranjski gimnazijci izdali zbornik z naslovom *V nove zarje*. Uredila sta ga Boris Paternu in Slavko Sušnik. Naš jubilar je objavil tri pesmi in kratko pripoved *Idealist*. Najbolj mi je ostalo v spominu branje njegove uvodne pesmi *V nove zarje*: »Pa je preko ledine zavriskala pomlad...« Takrat ga še nisem poznal, spoznala sva se med šolskim letom: bil je v osmem gimnazijskem razredu, jaz pa v drugem. Nižješolci smo osmošolce nasploh občudovali in še posebej Paternuja: literata, urednika, partizana (najpogosteje je bil oblečen v vojaški suknjič; v mojih očeh je bil nad vse imeniten). Zdel se mi je nepojmljivo pomemben, vzvišen nad nami, vendar prijazen in hkrati pokroviteljsko moder. Svoje pesniškega nagnjenja ni gojil naprej, toda književnosti je (na drug način) ostal zvest vse življenje.

Spričo zgodnje vezanosti na literaturo se mu po maturi (dvajsetletnemu – rojen je bil 5. junija 1926 v Predgradu pri Črnomlju) ni bilo težko odločiti za študij slavistike na ljubljanski filozofski fakulteti (v jeseni 1946). Študij je končal spomladi 1951. leta, v jeseni pa je postal asistent za zgodovino slovenske književnosti. In tako se je začela Paternujeva univerzitetna pot. Po opravljenem doktoratu v marcu 1960 je bil v jeseni istega leta izvoljen za docenta, 1966 za izrednega in 1972 za rednega profesorja.

Že prvi objavljeni sestavki s področja literarne vede so dali delno slutiti, na katera področja se bo usmeril. Leta 1952 je objavil spremno študijo k pripovedi *Martin Krpan* (Klasje, 31), nič manj značilni pa nista bili: razprava *Iz zgodovine slovenske literarne kritike* (JiS 1955/56) in polemična intervencija v Besedi *Generalno čiščenje pojmov ali literarno rokovnjaštvo* (1952/53).

Profesor Paternu je zbudil zaslužen pozornost slovenske literarnozgodovinske javnosti že s svojim prvim obsežnejšim delom *Slovenska proza do moderne* (1957, 2. izd. 1965). Študije o začetkih slovenskega pripovedništva, o Levstiku, Jenku, Trdini, Jurčiču, Kersniku in Tavčarju je povezal s sintetičnim »zaključkom«, v katerem je strnil ugotovitve o značilnostih slovenske pripovedne proze 19. stoletja. Delo je bilo prava osvežitev v slovenski literarni zgodovini, saj je ponudilo drugačen način literarnozgodovinskega obravnavanja: v ospredje so bila postavljena literarna dela in njihove strukturno-tipološke značilnosti. Študije ostajajo še naprej pisanje, mimo katerega ne more nihče, ki resno preučuje slovensko pripovedništvo v preteklem stoletju. Razprava *Slovenska literarna kritika pred Levstikom* (1960) je bila rezultat uvodnega raziskovanja v zvezi z disertacijo o *estetskih osnovah Levstikove literarne kritike* (obj. 1962). Paternujeva disertacija, ki je podrobneje osvetlila Levstikove literarnokritične nazore, njihove izvire in evropske zveze ter aplikacije na posameznih literarnih delih, je zaradi svoje visoke ravni zahtevnosti in znanstvenosti postala pomembno merilo za poznejša tovrstna dela na področju slovenske literarne vede. Vse tri knjige so dovolj zgovorno tudi opozorile na nekatere značilne jubilarne lastnosti kot literarnega zgodovinarja-znanstvenika: natančnost pri ravnanju z literarnozgodovinskim gradivom, pronicljivost pri odkrivanju strukturnih značilnosti literarnega dela, lucidnost pri razkrivanju zvez med pojavi tako na diahronični kot na sinhronični črti in med njima, sposobnost za sintetičnost sodb in tez, občutljivost za estetsko vrednotenje literarnih stvaritev itd.

Obsežnost in raznovrstnost jubilantovega nadaljnega znanstvenega dela narekuje, da si ogledamo njegov opus po posameznih širših tematskih skupinah. Začetno zanimanje za slovensko književnost 19. stol. je ohranil vse do današnjih dni, v tem okviru pa je posebej treba poudariti preučevanje Prešernovega pesništva. Izdaji Jurčičevega *Desetega brata* (1960) in Kersnikovih *Kmetskih slik* (1963, oboje v Kondorju) sta ga napotili na temeljito razčlenitev in oceno obeh del, pri čemer sta bili spremni študiji delno rezultat že opravljenega preučevanja v zvezi s *Slovensko prozo do moderne*, delno pa novo videnje zlasti strukturnih lastnosti. Med razprave iz tega tematskega kroga v 60. letih med drugim spadajo: *Nastanek teorije realizma v slovenski književnosti* (SR 1963), *Struktura in funkcija Jenkove parodije v razkroju slovenske romantične epike* (SR 1968), *Problem dveh tipov slovenske književnosti s posebnim ozirom na njen koroški del* (JiS 1969/70), *Jenkova filozofska lirika* (Kranjski zbornik, 1970), zlasti pa velja opozoriti na prodorno in po svojih izsledkih daljnosežno razpravo *Nastanek in razvoj dveh proznih struktur v slovenskem realizmu 19. stoletja* (JiS 1968). Na podlagi skrbno izbranega gradiva je postavil tezo o harmonični in disonantni prozni strukturi v pripovedni prozi v prejšnjem stoletju. Razpravo je sklenil z ugotovitvijo:

»Ena in druga smer priča za to, da slovenska proza 19. stoletja kljub svoji poti skozi celo vrsto stopenj realizma ni trajneje vzdržala v njegovih skrajnih, naturalističnih konsekvencah. Obe prozni strukturi, 'harmonična' in 'disonantna', sta se ob svojem dokončnem srečanju s težo resničnosti začeli razmeroma hitro obračati k romantični subjektiviteti ene ali druge vrste. Višjo osamosvojitve obeh polov je izvedla šele moderna« (tam, str. 10).

S tem je dal podlago in pobudo za nadaljnja raziskovanja v tej smeri. Paternujevo poznejše preučevanje na tem tematskem področju je dalo še vrsto razprav in študij, med katerimi imajo zaradi svoje tehtnosti in znanstvenometodoloških prijemov posebno mesto: *Levstikov Martin Krpan med mitom in resničnostjo* (SR 1978), *Jenkovo mesto v razvoju slovenske poezije* (SR 1979), *Prelom med romantiko in realizmom v slovenski literaturi 19. stoletja* (SR 1980) in *Kersnikovo mesto v razvoju slovenskega romana* (SR 1983).

Središčna tema, ki je profesorja Paternuja z vso močjo pritegovala, ga silila v obsežno preučevanje slovenske in evropske književnosti ter ga izzivala tudi po znanstvenometodološki plati, je bila Prešernova poezija. Nove poti in poglede v prešernoslovju je napovedovala že prva vidnejša razprava o Prešernu: *Problem katarze v Prešernovem »Pevcu«* (900 let Kranja, 1960). Skoraj dve desetletji poglobljenega študija Prešernovega dela sta rodili bogate sadove in vrh je pomenila monografija *France Prešeren in njegovo pesniško delo I–II* (1976–1977). Pred monografijo je objavil vrsto daljših razprav o Prešernu in njegovi poeziji, med drugim: *Prešernov Krst pri Savici* (Iz slov. kult. zakl., 1970), *Recepcija romantike v slovenski poeziji* (SR 1973), *Prešernova osebnost* (SR 1974), *Poglavje iz geneze Prešernovega sloga* (*Slavia* 1975), *Izhodišča Prešernovega sonetizma* (SR 1976), *Prešernov Sonetni venec* (Iz slov. kult. zakl., 1976) itd. Govoriti o Paternujevi monografiji o Prešernu se pravi govoriti o njegovem doslej najpomembnejšem delu in o izrednem prispevku k prešernoslovju ter slovenski literarni vedi sploh. Prešernovo pesništvo je v svoji interpretaciji obravnaval z različnih zornih kotov in uporabil vrsto postopkov, ki so mu omogočili predstaviti delo s tematskega, idejno-filozofskega, verzološkega, slogovno-izraznega in drugih vidikov. Vsestransko raziskovanje zakonitosti notranjega ustroja Prešernovih pesmi in obdajajočih jih zunajliterarnih struktur ter njihovih medsebojnih zvez je ustvarilo možnosti za eksakten zaris podobe estetsko-etično-spoznavnih koordinat te visoke poezije in dalo trdno podlago za vrednotenje. V prešernoslovju in slovenski literarni vedi je Paternujeva monografija zavezujoča prelomnica v literarnozgodovinskem obravnavanju in izziv za vse, ki se bodo v prihodnje lotevali takega dela.

Ob 19. stoletju je profesor Paternu raziskoval tudi sodobno slovensko književnost. Od 1962. leta dalje je vodil delo skupine članov slovanskega oddelka Filozofske fakultete, ki

si je zastavila nalogo raziskati in interpretirati slovensko literarno ustvarjalnost v obdobju 1945–1965. Z omenjenim letom lahko zasledimo vrsto jubilarntovih prispevkov o povojnem slovenskem pesništvu (*Mladi tok povojne slovenske lirike*, JiS 1962/63, nadalje o delih J. Udoviča, G. Strniše, V. Tauferja, E. Kocbeka, L. Krakarja, J. Menarta, I. Minattija, T. Šalamuna idr.), medtem ko je svoje raziskovanje zaokrožil z obsežnim poglavjem *Lirika* v pregledu *Slovenska književnost 1945–1965* (obenem z antologijo slovenske lirike je izšlo 1967). Na prvi pogled tvegan raziskovalni poskus je bil uspešen in je izpričal potrebo po posegu literarne vede v tekoče slovstveno dogajanje na Slovenskem. Profesor Paternu je preučevanje sodobne književnosti nadaljeval, uredil izbore del nekaterih pesnikov in prozaistov ter napisal spremne besede (npr.: M. Bor, 1969; J. Messner, 1975; F. Lipusch, 1976; K. Kovič, D. Zajc, G. Strniša, 1976; S. Makarovič, N. Grafenauer, T. Šalamun, 1979; itd.). Ob uredniškem deležu je prispeval tudi izčrpno uvodno študijo *Sodobna slovenska lirika* za celovško izdajo sodobne lirike z naslovom *Na zeleni strehi vetra – Auf dem grünen Dach des Windes* (1980). O intenzivnem ukvarjanju s sodobno književnostjo pa še posebej pričajo naslednje razprave: *Avantgardizem v navzkrižju struktur* (SR 1971), *Problem nadrealizma v sodobni slovenski liriki* (SR 1972), *Župančič in povojna slovenska poezija* (Simpozij, 1979), *Problemi sodobnega slovenskega vojnega romana* (SR 1981), *Problem realizma in modernizma v povojni slovenski liriki: 1945–1980* (SR 1983), *Problem smrti v sodobni slovenski književnosti* (zb. Samomor in Slovenci, 1983) itd.

Občasni Paternujevi literarnozgodovinski posegi so veljali tudi slovenskemu slovstvu iz obdobja moderne in iz časa med obema vojnama. Sem sodijo razprave: *Ivan Cankar in slovenska literarna tradicija* (SR 1969), *Gradnikovo mesto v razvoju slovenske lirike* (SR 1970), *Slovenski modernizem (Župančič-Kosovel-Kocbek)* (Sd 1985), delno *Kosmačevo pripovedništvo med arhaiko in modernizmom* (SR 1985) itd.

V svojem obsežnem in raznovrstnem obravnavanju slovenske književnosti profesor Paternu ni mogel mimo pomena, vloge in metodoloških problemov sodobne literarne vede. Že precej na začetku svojega literarnozgodovinskega pisanja je objavil sestavek *Problemi sodobne literarne zgodovine* (JiS 1957/58) in ob podrobnem razčlenjevanju Lundingove knjige o tokovih in težnjah v moderni literarni znanosti med drugim zapisal:

»Kdorkoli se danes resno ukvarja z raziskovanjem in razlago literature, ne more več mimo dejstva, ki tudi pri nas postaja bolj in bolj osrednja nujnost te vede: da je namreč poleg skrbnega poznavanja historičnega, biografskega ter tekstnega gradiva smotnemu raziskovalcu neizogibno potreben tudi globlji literarnozgodovinski in metodološki koncept. Da mu je potreben osnovni usmerjalni vidik, ki z ustreznim postopkom to gradivo tudi izbira, ga spravljaja v višje smiselne zveze in v čimbolj dognana idejna ter estetska razmerja.

Če je prvo, v glavnem zbirateljsko in zgodovinsko opisno opravilo, osnovna nujnost literarne znanosti, pa je drugo njen poglavitni namen. Torej ne gre za dve smeri, temveč le za dve stopnji iste vede. Da sta obe stopnji literarne zgodovine tudi v nekem obveznem zaporedju – tako v razvoju stroke kakor v raziskovalnem postopku – je res, toda ne popolnoma. Vemo, da je npr. Levstik vneto zbiral dragoceno gradivo o Prešernu, da pa je Stritar hkrati in mimo napisal še bolj dragoceno študijo o njem, napisal celo s pripombo, da so pravo Prešernovo življenje njegove poezije.

Toda kakor bi vsaka višja, ustvarjalna literarna znanost brez zadostnega upoštevanja stvarnih dejstev zašla na tvegana pota, tako je potrebno pripomniti, da še tako vestno in dobronamerno zbiranje in opisovanje podatkov, ki v svojem početju ne bi imelo koncepta, kaj lahko vodi v absurd. Tisto, kar daje smisel eni kot drugi stopnji dela, je koncept, je teoretični in metodološki fundament« (tam, str. 226).

Svoja razmišljanja o tem je nadaljeval v sestavku *Literarna zgodovina v sodobnem življenju* (JiS 1960/61), s podobnim razpravljanjem je nastopil na 3. kongresu jugoslovanskih sla-

vistov (1961), nato pa objavil sestavka *Problem 'teorija-empirija' v literarni znanosti* (Anthropos 1970) in *Nekaj problemov slovenske literarne zgodovine* (NRazgl 1970, Izraz 1975), sem spada tudi članek *Nova dela češkega strukturalizma* (SR 1976) itd. Vse pozornosti vredni so njegovi nazori o integraciji metod različnih strok, »ki se zelo opazno dogaja prav na področju literarne znanosti« in ki »v resnici preverja, krepi in čisti njeno posebno metodo. Pod luč spoznanja prinaša najbolj avtonomne strani njenega predmeta, ki je poezija. In ker stoji današnja literarna znanost predvsem nasproti velikemu razmahu tako imenovanih eksaktnih znanosti in v integracijskih procesih z njihovimi metodami, mora svoj jaz bogatiti in braniti tudi z njihovimi sredstvi, s sredstvi novih eksaktnih raziskovalnih postopkov. Seveda je pri tem potrebno imeti čut za mero in mejo. Mit kibernetike in tehnike najbrž ni nič manj omejen od vseh drugih mitov in utvar, skozi katere je šel človek. In tisto gledanje, ki v literarnem tekstu meni odkriti samo poseben 'stroj' in merljivi mehanizem, je najbrž na ravni obnavljene mistike, ki pa je toliko na slabšem, ker se te svoje lastnosti ne zaveda« (Pogledi II, 437–438).

Najbolj daljnosežno je profesor Paternu opredelil zamisel o postopkih, mimo katerih v sodobni literarni vedi ne bo mogoče, z besedami:

»Sledi preprost sklep: neizogiben je pohod nove empirije in z njo vred nove teorije na področje raziskav besedne umetnine. Ta empirizem bo seveda zahtevnejši od tradicionalnega in bo moral najti stik s celo vrsto sosednjih ved, od matematike in formalne logike do strukturalne lingvistike. . . . najbrž ne bomo mogli mimo nekaterih zelo preizkušenih postopkov, ki jih je v zgodovino vede vnesla strukturalna dialektika. Med njimi ni mogoče prezreti vsaj naslednjih postopkov:

1. strogo empirično razpoznavanje in razločevanje sestavin umetniškega besedila;
2. prav tako strogo opazovanje njihove notranje spojenosti in odkrivanje posebnega strukturalnega zakona ali 'generatorja', ki vse te sestavine spaja v višjo pomensko enoto, jih funkcionalno druži in je zato preverljiv na zelo različnih plasteh umetnine;
3. stroga racionalizacija in znanstvena formalizacija zakonitosti, ki obstajajo znotraj umetniškega dela, obenem pa odprt prostor za zgodovinsko povezavo literarnih struktur z zunajliterarnimi« (Pogledi II, 444–445).

Naš jubilent je svoje teoretične poglede vedno skušal čim dosledneje prenesti v prakso in jih utelesiti v interpretacijah literarnih del.

Ena od posebnosti Paternujevega znanstvenega opazovanja književnosti in dokaj priljubljena metodologija je iskanje in sistemiziranje tipoloških značilnosti literarnih del. Tako so nastale številne razprave o tipoloških značilnostih slovenske literature. Leta 1966 je objavil razpravo *Razvoj in tipologija slovenske književnosti* (JiS; Serta slavica 1971), tej pa so sledile: *Tematska kontinuiteta pri uvajanju novih stilov v slovensko pesništvo od baroka do moderne* (SR 1969) in že omenjene *Nastanek in razvoj dveh proznih struktur . . .*, *Problem dveh tipov slovenske književnosti . . .*, *Problem nadrealizma . . .*, *Recepcija romantike . . .* itd. Na 8. kongresu jugoslovanskih slavistov je tovrstne svoje poglede razložil širši javnosti in nedvoumno opredelil svoje stališče. Potem ko je definiral in razmejil evolucijski vidik, je ugotovil (obj. *Problem tipološkega proučevanja književnosti*, JiS 1974/75):

»Ne zanimajo nas več samo razvojne menjave književnosti skozi čas in prostor. Zanimati nas začnejo tudi tiste njene lastnosti, ki so trajne, ki se zakonito ponavljajo, čeprav se na različnih stopnjah literarne evolucije ponavljajo z različno zunanjo simptomatiko. To pomeni, da se naše zanimanje obrne h konstantam neke nacionalne književnosti. . . . Seveda se je tudi pri proučevanju te vrste potrebno zavedati mej in pomanjkljivosti, ki se jim ne da izogniti. Tipologija književnosti ni nič več kot eden izmed znanstveno urejevalnih sistemov literarne danosti oziroma ena izmed formalizacij, ki prinaša s seboj podobne omejitve kot vse druge formalizacije. Nikoli ne more do kraja zajeti vseh variabilnih in individualnih pojavov, ki velikokrat štrlijo čez njo in mimo nje. Vendar je tudi interpretacija individualnega, enkratnega

in neponovljivega lahko le še preciznejša, če nam je razvidna sistemska in splošna ravnina stvari« (tam, str. 266–267).

S tega zornega kota – ob hkratni razlagi evolucijskih procesov in razločevalnih lastnosti stilnih formacij – se je jubilatni sistematično lotil (ob mednarodnih simpozijih o obdobjih) ponovnega preučevanja, razvrščanja in vrednotenja pojavov v slovenski književnosti od protestantizma do socialnega realizma; in tako so nastale študije, s katerimi je nastopil na simpozijih in ki so objavljene v zbornikih Obdobja od 1980 do 1986: *Protestantizem in konstituiranje slovenske književnosti*, *Problem literarnostilne diferenciacije v slovenski književnosti razsvetljenstva*, *Konstituiranje slovenske poezije*, *K tipologiji realizma v slovenski književnosti*, *Problem simbolizma v slovenski književnosti*, *Problemi ekspresionizma kot orientacijskega modela*, *Kontinuiteta modernizma v obdobju socialnega realizma 1930–1952*.

Z doslej obravnavanimi deli nikakor še nisem izčrpal količine in bogastva jubilatovega opusa; ostaja vsaj še dvoje področij, in sicer narodnoosvobodilno pesništvo in književnost v šoli. Raziskovanje *Slovensko narodnoosvobodilno pesništvo 1941–1945*, ki formalno datira v leto 1972 (ko je Raziskovalna skupnost Slovenije sprejela raziskavo v svoj program), začelo pa se je že prej, bo v vsem obsegu in zahtevnosti izmerljivo šele v bližnji prihodnosti, ko bo delo v celoti objavljeno. Objava gradiva, komentarjev in spremnih študij bo nedvomno razkrila pomembnost dela, ki ga je profesor Paternu opravil skupaj s petdesetimi sodelavci (v glavnem študenti) in o katerem se je bilo mogoče komaj približno poučiti ob doslej objavljenih posameznih krajših ali daljših sestavkih o tej problematiki. Tako je že leta 1972 v Slavistični reviji profesor Paternu objavil programsko naravnano razpravo *Poglavje iz slovenskega narodnoosvobodilnega pesništva*, v kateri je razložil svoje gledanje na to pesništvo in odprl vsebinsko-metodološke vidike raziskovanja. Temu je sledilo še nekaj bolj ali manj izčrpnih razpravljanj, ki so povsem razumljivo zbudila radovednost in pričakovanja, npr. *Neznano slovensko narodnoosvobodilno pesništvo* (12. seminar slov. jez., liter. in kult.), *Uvod v poetiko slovenskega narodnoosvobodilnega pesništva 1941–1945* (Kultura, revolucija in današnji čas, 1979) itd. V ta okvir sodita tudi dve samostojni izdaji obravnavanega pesništva – z jubilatovo spremno besedo in opombami: *Pesmi partizana Cirila* (1980) in Lojzeta Žabkarja *Brevir moj v travi* (1981).

Profesorju Paternuju kot znanstveniku in pedagogu nikoli ni bilo vseeno, kako srednja šola obravnava slovensko književnost in kako univerza izobrazuje bodoče slaviste. Njegova prizadevanja za čim ustrežnejši študij na univerzi in pouk književnosti na srednji stopnji so našla neposredno uresničitev v pedagoškem delu in odmev v vrsti problemskih sestavkov o teh vprašanjih ter končno tudi v sestavljanju beril za srednjo šolo (*Slovensko berilo I–IV*, 1971–1975, skupaj s F. Bohancem, J. Kosom in F. Zadravcem). Med problemske članke spadajo: *Sodobna slovenska književnost v srednji šoli*. *Lirika* (JiS 1970/71), *Problem študija sodobne literature na univerzi* (NRazgl 1972), *Temeljna vprašanja slovenske univerze ob njeni petdesetletnici* (Sd 1969), *Pouk slovenščine v srednji šoli* (NRazgl 1979), *Raziskovalno delo v visokošolskem izobraževanju* (Univerza v združenem delu, 1980) itd. Posebej odmevna je bila v zadnjem času objava sestavka *Kaj hočemo s poukom književnosti?* (JiS 1983/1984), ki je ob smiselno postavljenih ciljnih in poteh do njih v tem kontekstu nedvoumno opredelil tudi razmerja med nacionalno in svetovno književnostjo ter književnostmi drugih jugoslovanskih narodov.

Povsem logično je, da bi bilo treba posebej in zelo pazljivo orisati jublanta kot univerzitetnega učitelja. Njegovo delo na tem področju bi bilo vredno vsestranskega pretresa in vrednotenja, saj mu je posvetil petintrideset let svojega življenja. Vendar naj na tem mestu zapišem samo to, da je njegov odnos do študentov vedno strpen in spodbujevalen, tak, da mladega človeka skuša pridobiti za stroko in ga zanjo navdušiti. Če k temu dodamo še skrbno pripravljena, jasna, tematsko privlačna in zanimiva fakultetna predavanja, potem ni mogoče dvomiti, da se je Paternu-pedagog globoko vtisnil v zavest mladih

generacij slavistov, ki jih je s tenkim posluhom in z veliko osebno zavzetostjo uvajal – in nove še uvaja – v lepote in zakonitosti slovenske leposlovne besede. Posebej moram omeniti Paternujevo mentorsko delo pri diplomskih, magistrskih in doktorskih nalogah, pri katerem se označeni odnos samo še stopnjuje in ustvarja kar najugodnejše ozračje za sprostitev in čim večjo možno angažiranost kandidatovih ustvarjalnih moči.

Naj mi bo dovoljeno, da na preostalo dejavnost profesorja Paternuja, ki je sicer zelo obsežna in razvejena, skušam opozoriti zgolj z naštevanjem najpomembnejših dejstev.

Naš jubilar je z referati sodeloval na vseh mednarodnih slavističnih kongresih od leta 1963 dalje; prav tako je od 1961 aktivno posegal v delo domala vseh jugoslovanskih slavističnih kongresov in enako velja za slovenska slavistična strokovna zborovanja. Doslej je predaval na trinajstih tujih univerzah, dlje časa (po en semester) pa na celovski (1975, 1980) in tržaški (1984). Poleg tega je predaval na nekaj seminarjih za tuje slaviste v Zadru in Zagrebu, sodeloval na najrazličnejših simpozijih doma in v tujini, na vrsti Kulturnih plenimov OF, na vseh znanstvenih slavističnih srečanjih ljubljanske in celovške univerze, na vseh mednarodnih simpozijih o obdobjih v Ljubljani (prve tri je tudi vodil – 1979, 1980, 1981), z veliko vnemo je pomagal pri pripravljanju programov za seminarje slovenskega jezika, literature in kulture in skoraj na vseh tudi predaval in ... še bi lahko naštevati. Seveda ne smemo mimo jubilarovega uredniškega dela; tako je npr. uredil prve tri zvezke zbornika *Obdobja*, zlasti pa je viden njegov delež pri urejanju *Slavistične revije*, pri kateri je od 1970 glavni urednik za literarno zgodovino.

Veliko svojih moči je profesor Paternu porabil tudi za organizacijsko in samoupravno delo na fakulteti in univerzi. Med drugim je bil predstojnik oddelka za slovenske jezike in književnosti (1961–1963), že vrsto let je predstojnik katedre za zgodovino slovenske književnosti, opravljal je dolžnosti predsednika in podpredsednika fakultetnega sveta (1973–1980), vodil odbor za študijsko in znanstvenoraziskovalno delo, je predsednik odbora za Prešernove nagrade Univerze Edvarda Kardelja itd. K vsemu temu je treba dodati še aktivnost v okviru Raziskovalne skupnosti Slovenije, republiškega komiteja za raziskovalno delo, mednarodnega in jugoslovanskega slavističnega komiteja in še vrsto drugega.

Za izbor svojih razprav v dveh knjigah *Pogledi na slovensko književnost I–II* (1974) je leta 1975 prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča, 1981 pa skupinsko Župančičevo nagrado mesta Ljubljane in veliko nagrado Borisa Kidriča za izjemne dosežke v znanosti. Na podlagi celotnega znanstvenega dela ga je Slovenska akademija znanosti in umetnosti leta 1979 izvolila za dopisnega in maja 1985 za rednega člana.

Po tem (še daleč ne dovolj izčrpnem) vpogledu v jubilarovo življenje, znanstveno ustvarjalnost in preostalo delovanje naj za konec zapišem: pred nami je človeško dosledna in razumevajoča, ustvarjalna, pedagoško izsevajoča in znanstveno prodorna osebnost z bogatim opusom, ki je dragocen in nepogrešljiv prispevek k sodobni literarni vedi in slovenski kulturi. Profesorju Paternuju želimo še veliko ustvarjalnih let.

Gregor Kocijan

Pedagoška akademija v Ljubljani